

KAUNO TAPYTOJŲ KŪRYBA LIETUVOS MUZIEJUOSE 1978–1994 m.

Kristina Civinskienė

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius

Kristina.Civinskiene@gmail.com

Straipsnyje analizuojama muziejinių įsigijimų politika ir Kauno tapytojų kūrinių paplitimas dviejuose didžiausiuose Lietuvos muziejuose, skirtuose vaizduojamajam menui, tai yra Nacionaliniame M. K. Čiurlionio ir Lietuvos dailės muziejuose. Jų kolekcijų formavimas „pagal rinkinių svarbą“ 1995 m. įgavo nacionalinės kolekcijos apibrėžimą. Tai reiškė, kad šie valstybiniai muziejai orientavosi į nacionalinės vertės vaizduojamojo meno kūrinių rinkimą. Straipsnyje atskleidžiama, kaip šalia oficialiai suformuotos muziejinių įsigijimų politikos veikė muziejaus vidinės kūrinių komplektavimo strategijos, tai 1978–1994 m. M. K. Čiurlionio dailės muziejui leido suformuoti specifinę Kauno dailės kolekciją.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: kolekcija, nacionalinis, muziejų statusas, kūrinių įsigijimo sistema.

Muziejų kolekcijų formavimo problema menotyrininkų akiratyje atsirado Nacionalinės dailės galerijos poreikio kontekste. XX–XXI a. sandūroje akcentuojant kūrinių patekimo į muziejų sumažėjimą, buvo atkreiptas dėmesys į pasikeitusią kūrinių įsigijimo tvarką. 1999–2003 m. Lietuvos dailininkų sąjungos organizuotu parodų ciklu *Nežinoma XX a. paskutiniojo dešimtmečio dailė* siekta parodyti, kaip pasikeitus politinei ir kultūrinei santvarkai, instituciniams modeliams, Lietuvos dailės muziejai nebepajėgė formuoti šiuolaikinės dailės kolekcijos.

Pagrindinė šio straipsnio problema skirta muziejinių įsigijimų politikai paskutiniaisiais sovietmečio dešimtmečiais ir nepriklausomybės pradžioje bei realiam

jos vykdymui. Analizuojamas Kauno tapytojų kūrinių kolekcionavimas. Ši atvejo studija yra dalis tyrimo, skirto Kauno tapytojų kūrybos paplitimui viešoje ir privačioje erdvėje paskutiniuju sovietmečio dešimtmečiu ir nepriklausomybės pradžioje. Straipsnyje tiriami Kauno tapytojų kūrybos įsigijimai oficialiose kūrinių vertinimo institucijose, tai yra vaizduojamojo meno muziejuose, kurie paveikslus pirko kaip kultūrinių palikimą. Ilgainiui toks kolekcijos formavimas „pagal rinkinių svarbą“ „Lietuvos Respublikos muziejų įstatyme“ 1995 m. įgavo nacionalinės kolekcijos apibrėžimą¹. 1997 m. nacionalinio muziejaus statusas

¹ Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas, 1995 06 08, Nr. I-930 (įsigaliojo nuo 1995 06 29; Nauja redakcija – nuo 2003 06 20,

LITERATŪRA

- Andriuškevičius Alfonsas, Marčišauskytė-Jurašienė Jolanta, *Pro A. A. prizmę. Alfonsas Andriuškevičius kalbasi su Jolanta Marčišauskyte-Jurašiene*, Vilnius: Modernaus meno centras, 2013.
- Banytė Miglė, „Svajonės pildosi“, in: *Istorijos štrichai. Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus 1921–2011*, sud. Daina Kamarauskienė, Kaunas, 2011, p. 8–56.
- Jasevičiūtė Violeta, „Dailininkas Adolis Jonas Krištopaitis“, in: *Žiemgala*, [interaktyvus], 2000/1, [žiūrėta 2014-01-15], <http://www.ziemgala.lt/lt/zurnalas-ziemgala/ziemgala-20001/dailininkas-adolis-jonas-kristopaitis>.
- Macijauskienė Marija, „Kas jau padaryta, tai padaryta“, in: *XXI amžius*, [interaktyvus], 2009 10 28, Nr. 76 (1768), [žiūrėta 2014-01-15], http://www.xxiamzius.lt/numeriai/2009/10/28/atmi_01.html.
- Mulevičiūtė Jolita, „Meninių principų pokyčiai devintojo dešimtmečio tapyboje“, in: *Šiuolaikinės lietuvių dailės horizontai*, Vilnius: Kultūros ir meno institutas, 1992, p. 34–55.
- Plattner Stuart, *High Art Down Home, An Economic Ethnography of a Local Art Market*, The University of Chicago Press, 1996.
- Pommerehne Werner W., Feld Lars P., „The Impact of Museum Purchase on the Auction Prices of Paintings“, in: *Journal of Cultural Economics*, 1997, vol. 21, issue 3, p. 249–271.
- Trilupaitytė Skaidra, „Pamąstymai apie auksinę kolekciją“, in: *Dailė*, 2011, Nr. 2, p. 4–6.

KAUNAS PAINTERS' ARTWORKS IN LITHUANIAN MUSEUMS IN 1978-1994

Kristina Civinskienė

KEYWORDS: collection, national, museum status, system of acquiring artworks.

SUMMARY

The article analyses the politics of museum acquisitions and the prevalence of Kaunas painters' works in the two largest Lithuanian museums dedicated to fine arts – M. K. Čiurlionis National Museum of Art and Lithuanian Art Museum.

The conditions and strategies of forming museum collections allowed the M. K. Čiurlionis National Museum of Art to acquire an exceptional Kaunas art collection in 1978-1994.

The boundaries of this time period are outlined by certain factors of Kaunas cultural life. In 1978 the State M. K. Čiurlionis Museum of Art (nowadays – M. K. Čiurlionis National Museum of Art) opened an affiliate – the Pictures Gallery. Instantly, the Pictures Gallery held yearly exhibitions of young Lithuanian artists, Kaunas artists (separate exhibitions for painters, sculptors, graphic artists), and the Lithuanian SSR Culture Ministry, Art Fund and museums centralised acquisitions were arranged after these exhibitions. After the collapse of the Soviet Union, the centralised financing of art works' acquisition was discontinued. Still, up to 1994, the financing of museums was sufficient and the quite intense acquisition of art works was conducted.

The article states that the appraisal of Kaunas painters works is evident in the acquisitions made by the Culture Ministry and Art Fund. Lithuanian Art Museum obtained Kaunas artists' works through these acquisitions. However, M. K. Čiurlionis National Museum of Art didn't limit themselves to allocated works and purposely formed the collection, directing museum funds to obtain creative works by Kaunas artists. M. K. Čiurlionis National Museum of Art gained a crucial financial advantage against Lithuanian Art Museum, when M. K. Čiurlionis National Museum's inclusion into the accounting system of Kaunas city cultural institutions allowed more funding for artwork acquisition.